

Sänkta minimilöner ger invandrare jobb

Expressen den 1 januari 2009

I samhällsdebatten beskrivs ofta intressekonflikter kring minimilöner och anställningsskydd som en traditionell motsättning mellan arbete och kapital. Forskningen visar att detta är en alltför förenklad bild. Intressemotsättningarna handlar i hög grad om hur kärngrupper och marginalgrupper på arbetsmarknaden påverkas. Och det står klart att den svenska arbetsmarknadsmodellen har misslyckats när det gäller att skapa sysselsättningsmöjligheter för personer med svagare ställning på arbetsmarknaden. Något som regeringens utredning kring Laval- domen inte råder bot på, i och med att man avvisar alternativet att införa lagstadgade minimilöner.

I min rapport till Globaliseringsrådet "En exkluderande arbetsmarknadsmodell? - den svenska arbetsmarknadens trösklar i ett globalt perspektiv" visar jag att forskningen pekar på att ett starkt anställningsskydd och höga minimilöner, två centrala beståndsdelar i den svenska arbetsmarknadsmodellen, bidrar till att exkludera marginalgrupper från arbetsmarknaden. Ett starkt anställningsskydd försämrar framför allt möjligheterna för ungdomar och invandrare, medan personer som redan är etablerade på arbetsmarknaden gynnas. I jämförelse med andra länder har Sverige också en relativt hög arbetslöshet bland ungdomar och utlandsfödda. Dessutom är svenska ungdomar, som har jobb, tillfälligt anställda i betydligt högre utsträckning än ungdomar i jämförbara länder. Visserligen är det möjligt för arbetsmarknadens parter att avtala bort delar av anställningsskyddet, men det är svårt att finna belägg för att dessa undantag har gynnat de utsatta grupperna i någon väsentlig utsträckning.

Flertalet studier visar också att höga minimilöner har en negativ effekt på sysselsättningen och att dessa effekter koncentreras till lågutbildade och ungdomar. De svenska minimilönerna, som ingår i de kollektivavtal som arbetsgivare och fackföreningar förhandlat fram, tillhör de högsta i världen och främjar därmed inte heller sysselsättningen.

Den svenska Lavalutredningen, som utrett följderna av det så kallade Vaxholmsfallet, föreslår nu att de svenska arbetsmarknadsorganisationerna även i framtiden ska få bestämma villkoren för arbetskraft i utländska företag tillfälligt verksamma i Sverige i form av minimivillkor. Det gäller till exempel lön, semester, arbetstid och arbetsmiljö. Utredningens förslag som lämnades till regeringen före jul innebär därmed att systemet med höga lägsta löner cementeras, vilket inte är gynnsamt för de grupper som i dag kämpar i uppförsbacke för att ta sig in på arbetsmarknaden.

Inte heller tjänstebranscherna, till exempel hotell och restaurang, gynnas av förslaget. Hittills har tjänstebranscherna inte varit utsatta för internationell låglönekonkurrens i någon högre utsträckning. Men sannolikt kommer inflödet av tillfälligt verksamma utländska företag från EU:s nya medlemsstater att öka i framtiden. Eftersom löner utgör en större andel av de totala kostnaderna i tjänstebranscherna än i byggnads- och tillverkningsindustrin finns det en stor potential för utökad låglönekonkurrens i tjänstesektorn. I den mån som även den reguljära migrationen till Sverige ökar kan tjänstebranscherna också komma att bli allt mer betydelsefulla som inkörsport till arbetsmarknaden för nyanlända invandrare eftersom många låglönejobb finns i dessa sektorer.

Som det ser ut i dag försvårar de höga lägsta-lönerna både möjligheterna för Sverige att dra nytta av tjänstehandel och att framgångsrikt integrera invandrare på arbetsmarknaden.

I dag har de flesta OECD-länder lagstadgade minimilöner. Fördelen med att minimilönen lagregleras är att den sannolikt skulle sättas lägre än de mycket höga nivåer som nu gäller i kollektivavtalen. Något som skulle främja sysselsättningen bland svagare grupper på arbetsmarknaden utan en motsvarande försämring av jobbchanserna för andra. Denna form av minimilön skulle också vara tydlig och förutsägbar och därmed inte missgynna utländska arbetsgivare.

Per Skedinger